

PREJEDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (iskarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

AROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21'60, polletna K 10'80, četrtletna K 5'40, mesečna K 1'80; za Nemčijo celoletno K 26'40; za ostala inozemstva in Ameriko celoletno K 36'—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, posla: in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 731.

V Ljubljani, v torek dne 11. novembra 1913.

Leto III.

Groza okrvavljenega Balkana.

Belgrad, začetkom novembra.

II.

Ko so se ustavile vojne operacije, se je zdelo, da se ustavi tudi uničevanje arnavtskega prebivalstva. Tisti arnavtski pas, ki je obdajal staro srbsko mejo od Mitrovice proti Vranju, je bil že iztrebljen, pri čemer se je posebno odlikoval neki človek, ki sedi v Narodni skupščini. Na Kosovem je zavaljala grobna tišina; samo tupatam počli še kakšna maševalna puška, kar je bilo po priznanju enega najodličnejših okrožnik načelnikov v novih krajih izzvano za »netaktnim postopanjem« oblastvenih organov.

Ali da je sistem uničevanja prenehal, se je le zdelo. Takrat ni prenehalo njegovo delo, in še danes ni prenehalo. To, kar je ta sistem počel pred zadnjim arnavtskim napadom in potem pri odbijanju arnavtskega naskoka, presega vse grozote, kar jih je bilo storjenih tekom leta dni. Čim se je občutilo nemirnejše gibanje Arnavtov okrog srbske meje, so pričeli obmejni komandanti s klanjem. Nad arnavtskim prebivalstvom Peči in Djakovice in Prizrena je plavala smrt noč in dan. Kdor je živ zaspal, ni bil gotov, da se živ zbudi. Kajti prav po noči — ob času, ki se je vedno izbiral za izvrševanje najhujših človeških zločinov — so jih jemali iz postelje in jih zapirali in gonili na morišče. Slišati ni najmanjšega šuma, še manj pokanja puške, »mir« in »red« vlada povsod. Arnavtov pa zmanjkuje noč za nočjo, kakor da prihajajo šakali in hijene iz teh skalnatih hribov in se vtihotaplajo v hiše, pa davijo te bedne ljudi. Ali celo hijene bi jih podavile na človečnejši način.

Ko sem zvedel o teh zadnjih strahotah srbske vojske in civilnih oblasti v novih krajih, sem pomislil: Mar je zločinska komitadžijska psihologija zavaljala po vsej oblastveni hierarhiji, od prvega ministra do zadnjega žandarja? Ti, Srbija, kam pojdeš z njimi in kje se ustaviš?

Tisti čas so prišle vesti o klanju v Ljumi, vesti, katerih človek ne more verjeti, četudi pripovedujejo golo resnico, vesti, ki jih je komaj mogoče do kraja poslušati, kadar jih drug pripoveduje, pa še teže napisati, da naj jih drug čita. Oficielno vemo, da ni ena žena ali eno dete izdihnilo pod srbskim nožem; zažgana ni ena arnavtska hiša, in nad glavami ne ene arnavtske družine se ni ob strašnem ropotu porušila pogorela streha. Skozi goste oblake dima se ni slišal en stok otroka na materinih prsih, ne n poslednji stok teh nevarnih bitij, ki — za božjo voljo! — rujejo proti srbskim oblastninjam in snujejo punt!

Ali v Ljumi je bila na ta način v nepopolnih dveh urah uničena cela vas, vas brez vaščanov, brez moških, vas, v kateri so bile ostale samo ženske z dojerčki in naročju, dekleta, bolniki, starci in otroci različne starosti. Reklo se jim je, da smejo prosti ostati doma; kajti če Arnavti ujetje srbske vojske razorožavajo in izpuščajo, zakaj ne bi svetovali svojim ženam, naj ostanejo mirno doma? ... Ali zamen, so te ženske prosile, dvigajoče svoje otroke, češ: »Aman, komandare, kaj smo me krive? Ali pripovedujete Vi svojim ženam, kadar kaj delate?«

Patriotični dopisniki patriotičnih belgrajskih listov so poročali svojim uredništvom, da je bila neka vas v Ljumi uničena, ker so se Arnavti zapirli v hiše in do zadnjega moža bra-

nili. To je zavedna laž. Ko so srbske čete uničevale vas, ni bilo moških v njej. Rezervni častniki, ki so dobili nalog, da zažgo vas in da postavijo pod nož vse, kar najdejo v njej, so se zaman upirali, zaman so ponavljali vprašanje, Kaj vse?! Zaman so ponovno poročali poveljniku, da ni v vasi nikogar več razun žena in otrok. »Vse!« je bil odgovor stotnika Jurišića, ki je delal sporazumno s podpolkovnikom Milčevićem.

V dveh urah je bila vas uničena ob prizorih, ki jih ni mogoče popisati. Puške so povalile ženske, ki so držale dojenčke v naročju, na tla; poleg mrtvih mater so se plazili otroci, katerim je slučajno prizanesel srbski nož; telesa kakor jelka vitkih lepih gorjankin so se rila kakor črvi po ledini; ženske so iz strahu predčasno rodile. V dveh urah je bilo uničenih 500 ljudi. Klanje se je naposled ustavilo, ko so nekateri oficirji vložili energičen protest in zažugali z uporom. Ali bilo je že prepozno. Zgodilo se je, kar se je še dalo storiti, trupla so se pometala v hiše in liše zažgale, da bi se zabrisal sled zločina.

To je gola strašna resnica; z nobenim utajenjem se ne spravi s sveta. Medtem pa, ko mislijo šovinisti, da je v narodnem interesu treba zatajiti take vnebovpijoče zločine, pravimo mi nasprotno: Čast srbskega imena zahteva, da se razkrije brezprimerno hudodelstvo! Srbi sami morajo to storiti, Srbi sami morajo kaznovati zločine in odvaliti od sebe sum, da odobravajo krvoločna dejanja divjih, zveri v človeški podobi.

Narodna skupščina in vlada imata besedo. Gospod Pašić ne sme in ne more molčati. Namen klanja v Ljumi in vse taktike proti Arnavtom je prozoren: Uničilo naj bi se pleme, ki se razlikuje od srbskega in se ne da meniti nič, tebi nič posibiti, da dobi država izključno srbski značaj. O namenu ni nobenega dvoma; potrjuje ga sistematično, bestialno izvrševanje. Ali vprašanje jet o: Cigav je zverinski namen? Ali so klali posamezni komandanti na svojo pest, ali so imeli migljaj ali celo ukaz od zgoraj — in odkod? Dokler vlada molči, ima vsakdo pravico misliti, da je ta hunška bestialnost njena »nacionalna« ideja. In če nihče ne bi protestiral, če je nihče ne bi prisilil na odgovor, bi ves svet lahko sodil, da je srbski narod poživljen, podivjan, in da je betlehemski umor srbska narodna šega.

Stroga preiskava nezastisljane zločinstva in kaznovanje krivcev je pravo narodno delo; le na ta način se očisti srbski narod, da mu ne udari hudodelstvo nekaterih pečata na čelo. Vlada pa se mora odločiti. Ali nemudoma uvede preiskavo in poišče krivce, kar ji ne bo težko, če ima resno voljo, ali pa prizna, da je solidarna z morilci. Ako stori vlada to, bo to pač nezadostno, ali vendar še nekakšna satisfakcija užaljenemu čutu vsakega kulturnega človeka in dejanje, katero je dolžna ponižanemu ugledu srbskega naroda; obenem bo to javno jamstvo, da bo prenehal delati sistem iztrebljanja celega plemena. Če bi pa vlada poizkušala prestopiti preko te obtožbe, bi bila njena odgovornost pred zgodovino in pred srbskim narodom nedvomno in nepobito dognana. In spominjala bi se skozi veke vekov kakor Bartolomejska noč, Sicilijska večeraja, Kišenjev, in kakor se bo spominjal Demir - Hisar in Doksat.

Zunanja politika in militarizem.

(Dalje.)

Poročilo posl. sodr. Leuthnerja na nemškem strankinem zboru.

Vsa dridnotska teorija počiva na nezdgovinskih tleh. Glavni rezultat rusko-japonske pomorske vojne je ta, da so povzročile razmeroma največje izgube na obeh straneh **eksplozije min.** Od krimske vojne dalje so igralo pomorske mine v vseh pomorskih vojnah največjo vlogo. Tudi tehnika mine se od leta 1904 ni ustavila. Če je imela mina takrat 35 kilogramov strelnevega bombaža, ga ima dandanes 100 kilogramov. Hitrost minskih ladij in izpopolnitev aparatov za potapljanje je napravila iz nekdanjega obrambnega orožja strašno sredstvo za napad, o katerem je dejal neki angleški admiral: »Uspeh ne bo v bodočnosti ovenčal onega mornariškega taktičarja, ki bo znal dobiti artiljeristično najuspešnejšo pozicijo, ampak onega, ki bo znal najspretnije izvesti sovražno brodovje v okraj min.« Toda niti s temi besedami izrečena sodba nad zmoto o zmagovitih velikih bojnih ladjah? Takí velikani, pravi čudeži tehnike, vsak predstavljajoč vrednost mnogih milijonov, vsak nosilec najsilnejše artiljeristične moči, vsak z več kakor tisoč ljudmi na krovu, postane nemočen nič, kjer zadene na puščico s strelnim bombažem, se pogrezne kot razdrtija brez pomoči na dno morja, kjer nanesa slučaj, da se dotakne vžigala mine, ki preži na koncu vrvi pod morsko gladčino. Učinkovita moč razsutih min sega že do 110 metrov morske globočine, in če se posreči švedskemu tehniku Leonu, da zgotovi za prosto plavajoče mine aparat za sigurno reguliranje v globočinah, ne bodo niti največje morske globočine več

varno zavetišče za dridnote. Pred zadnjim korakom stojimo, ki utegne končno odločiti

premoč podmorskega orožja

nad veleladjo z njenimi oklepi in topovi. Zelo neprijazna postane lahko vožnja na takem Leviatanu, ki se ponaša kot gospodar morja, medtem ko obhaja njegove voditelje groza, da pride prva kretnja stroja vso glorio ladje z njenimi prebivalci na leno strelnega bombaža in jo tako spravi v podzemlje.

Mini se pa pridružuje mlajši in spretnjši tovariš

podmorski čoln.

Tako torpedovka ponoči, tako spravlja podmorska ladja podnevi torpede v velike ladje. Francoski manevri meseca julija in avgusta 1911 so dokazali, da se linijski brodovje, ki plava, obdano od torpedovk, na prostem morju, ob belem dnevu lahko uspešno napade s podmorskimi čolni, ki dandanes tudi ob visokem valovanju lahko ostajajo v pravi smeri. In že vprašujejo celo moške, ki so zaljubljeni v veleladje, vprašuje n. pr. lord angleške mornarice Churchill, če ne bo treba ladij popolnoma novega tipa.

Razvoj podmorskega orožja pomeni

za veleladje vprašanje obstanka.

Vsak tak novi velikan je pač čudež znanosti in tehnike. Ali druga je s porabo teh čudežev. Morda pride čas — prvi eden zastopnik dridnotske ideje — ko se bodo vse odločitve pomorskega boja odigravale pod vodo.

Medtem pa gre blazni dir čez grobove

ljudskega imetja brez zavesti dalje. In če velja to za velike mornarice, velja še dvakrat in trikrat za pomorske sile drugega in tretjega reda. Tipi ladij se ločijo po hitrosti vožnje in po dalekosežnosti topov, tako da postaja drug poleg drugega neporaben. Če poveča razlika starosti to nasprotje, postane vodstvo pomorske bitke nemogoče, in slabše enote potegnejo močnejše za sabo v pogin, kar je jasno pokazala pomorska bitka pri Cušimi. Kako naj bo v teh razmerah manjša mornarica sploh sposobna za boj? Tako torej res

malo brodovje ni nikakršno brodovje.

Ali na morju odločuje število, množina bojnih sredstev, še bolj kakor na suhem. In to dokazuje nezmisljenost mornariškega oboroževanja v taki kontinentalni državi, kakršna je Avstrija. Na morju ne odločuje človek proti človeku, ampak mašina zoper mašino. Na morju ni nobene obrambe, ki omogoča na kopnem tudi slabšemu zmago. Morje nima hribov in dolin in ne daje nobenega kritja. Zato ima tukaj samo brutalno število veliko večjo silo kakor na suhem. Zato je malo brodovje samo material za strelne vaje zmagovitega močnejšega sovražnika.

S tem je neizpremenljivo določen zakon za tako mornarico, kakršno gradi Avstrija. Kdor gradi brodovje za visoko morje, more dandanes graditi le veleladje; on mora neprenehoma stopnjavati njih učinkovitost in veličino in stroške, in če tega ne more tako kakor velike pomorske sile, tedaj gradi le

plavajoče krste,

pa četudi velja vsaka taka krsta šestdeset milijonov kakor naši dridnoti.

Če torej trdi fraza mornariškega društva o naših veleladjih, da so potrebne za obrambo, tedaj se laže, kajti braniti spolh ne more ladja,

Dnevne beležke.

— **S seje kranjskega deželnega odbora 8. novembra 1913.** Deželna konceptna praktika dr. Josip Podobnik in dr. Franc Logar se imenujeta za deželna koncipista. — Provizorični paznik v prisilni delavnici Miha Pogačnik se imenuje za definitivnega paznika. — Dovolj se de. tajniku dr. Pogačniku, dež. koncipistu dr. Podobniku in dež. zadržnemu asistentu Lazariju, da poučujejo na gospodarski in združni šoli. — Za zastopnika deželnega odbora v cestnem okrajnem odboru ribniškem se imenuje Anton Lavrenčič, župan v Sodražici. — Sklene se ugovor proti zopetnemu imenovanju dr. Pitacca za prvomestnika deželnega urada splošnega pokojninskega zavoda za privatne nameščence, češ, da se ni nič oziral na interese kranjske dežele. — Za restavriranje oltarja in slik v podružni cerkvi na Muljavi se dovoli 400 kron podpore. — Ravnateljstvu kmetijske šole na Ormu se naroči, da prihodnje leto naredi poskus z gojitvijo sladkorne pese. — Župniku Kleindienstu v Begunjah na Gorenjskem se dovoli za ribogojno napravo 1500 kron podpore. — Izda se okrožnica na županstva na pokončevanje vran. — Deželne elektrarne se protokoliirajo pri trgovskem sodišču kot trgovska tverda. — Na znanje se vzame razsodba poljedeljskega ministrstva v zadevi vodne pravice na Završnici. Poljedeljsko ministrstvo je zavrnilo ugovore Alojzija Reva, tvrdke Leykam - Josefsta in Tomaža Pavšlerja v polnem obsegu potrdilo razsodbo c. kr. dež. vlade kranjske. — Zgradba vodovoda za Rovte se odda I. kr. podj. družbi. Priredi se koncem meseca novembra v Radečah prenovanje goveje živine in se v ta namen dovoli 500 kron podpore iz državnega kredita in 500 kron iz deželnega. — Za zgradbo kapnic v Beli krajini se dovoli še en vagon cementa. — Dovolj se deželni prispevek za tlakovanje deželne ceste skozi Kočevje. Radi razširjenja domobranskih vojašnic v Ljubljani se snide mešana komisija, ki sestavi stavbeni program. — Na prošnjo romansko-germanskega centralnega muzeja v Mogunci se dovoli napravo mavcovih odlivk od treh rimskih hišnih žar v deželnem muzeju. — Gasilnemu društvu v St. Rupertu in pri sv. Gregoriju se dovoli po 400 K podpore, gasilnemu društvu v Šmartnem pri Tuninju 300 K, gasilnemu društvu 33 % podpore k skupnim stroškom in za zgradbo gasilnega doma v Šmartnem tudi 33 %.

— **Strežniška šola v Ljubljani.** V zadnjem zasedanju je kranjski deželni zbor načeloma sklenil, da naj se ustanovi šola za bolniške strežnice v Ljubljani. V zmislu tega naloga je deželni zbor sklenil: Z ozirom na sklep deželnega zbora o ustanovitvi strežniške šole v Ljubljani se sklene: Ustanovi se stalna strežniška šola z internatom; v internat se sprejme iz Kranjske največ 10 gojenk. Poleg teh se sprejme v internat še po ena gojenka iz sosednjih kronovin pod pogojem, da se zaveže dotična deželna uprava prispevati polovico oskrbnih stroškov in država drugo polovico. 2. Internat in šola je za Kranjce brezplačna pod pogojem, da se gojenke zavežejo: a) v slučaju vojne vstopiti v službo Rdečega križa in b) v slučaju, da se na Kranjskem ustanove mesta plačanih bolniških strežnic, prevzeti to službo za gotovo dobo. 3. Potom okrožnice se pojasni županstvu namen take šole in s ee razporeda

ki je urejena za učinek v daljavo. Če trdi, da potrebujemo veleladje za varstvo dalmatinskega obrežja proti invazijam, ali pa za zaščito naše pomorske trgovine, se zopet laže, kajti za eno in za drugo je naša pomorska sila nepotrebna ali pa nesposobna.

Nepotrebna je za

obrambo dalmatinske obali.

Kdo naj jo napade na morju? Pač le Italija. Ali odločilni boj z Italijo bi se izvršil na suhem, pa naj se zgodi na morju karkoli. In čudno bi moralo biti italijansko vojno vodstvo, če bi odločilnemu boju odtegnilo sile, da jih porabi za negotovo izkrcanje. Mine, podmorski čolni in torpedovke lahko uspešno zaprejo dalmatinske luke. Ali bi Italija — ki bi si morala pred izkrcanjem vendar priboriti šele gospodstvo na morju — postavila usodo svojih dragocenih velikih ladij na kocko v obvodju prežečih min? Dalmacija ne bi bila niti vredna take igre.

Podmorsko orožje je torej obrambno orožje; njegove učinkovitosti pa ne pojača brodovje veleladij, če ne prekaša sovražnikovoga. Veleladja ne najde niti v luki zaščite, ker močnejši sovražnik iz min blokada, če jih postavi pod zaščito svojih topov, lahko napravi nepremagljivo zapreko. Braniteljevih nasprotnih min se mu ni treba bati. Vodovje pred Port Arturjem je bilo nazadnje tako posuto z minami, da ni mogel ne prijatelj ne sovražnik voziti po njem. Ali prav to je zagotovilo Japoncem zadnjo zmago, ker je bilo nasprotnikovo brodovje zaprto in toliko vredno kolikor staro železo, ki je rjavelo v luki. Zunaj na morju, pred minami, pa je vihrala japonska zastava in oznanjala nemejeno pomorsko gospodstvo. Našemu Port Arturju — če bi se spopadli z resnično pomorsko silo — bi bilo nemara ime Pulj.

(Konec prih.)

odpošljejo v to šolo pripravne osebe, ki bi si lahko pozneje stalno naselile kot krajevne bolniške strežnice.

— **Deželni odbor in gasilna društva.** Kranjski deželni odbor nadaljuje svoj boj zoper ona gasilna društva, ki ne uklanjajo svojega hrbita pred teroristično komando deželnih kristjanov in je sklenil, da morajo društva, ki hočejo dobiti kakšno podporo, izpremeniti svoja pravila s tem, da sprejmejo vanja sledečo določbo: »Društvo se v svrhu revizije in strokovnega nadzorovanja včlani pri Kranjski gasilski zvezi v Ljubljani. Izstop iz navedene gasilske zveze je dopusten le vsled sklepa občnega zbora, kateremu mora pa pritrčiti županstvo in ga odobriti deželni odbor, sicer je vsaka izprememba te določbe pravil neveljavna.« — Deželni odbor hoče torej absolutno imeti gasilna društva pod klerikalno komando; kajti fraze o strokovnem nadzorovanju so puhle, resnično je le, da hoče klerikalni deželni odbor imeti »ingerenco« na društva, ampak politično ingerenco, ki je deželnim svetnikom desetkrat več vredna od strokovne. Enostavna suha resnica je ta, da hoče klerikalna stranka uvesti gasilna društva v svojo politično organizacijo in jih porabiti za agitatorične namene, podpore za gasilstvo pa naj bodo nagrada za klerikalno propagando. Toda krščanski mandarinji se tudi s to pristranostjo še ne zadovoljujejo, ampak predlagajo dež. vladi, naj razpusti društva v Dobu in Ilirski Bistrici, ker sta odrekli gašenje izven domače občine brez podpore, nadalje pa naroča županstvom, da vzamejo društvom, ki so podala enako izjavo, pravico za gašenje. Iz teh zahtev veje pristni policijski duh drja. Lampeta in klerikalna svojat kaže z njimi teroristično nagnjenje, da ni mogoče želiti boljšega dokaza za reakcionarno hudobnost te stranke. Če se društvom jemlje podpora, katere Šusteršiči in Lampeti ne plačujejo iz svojega žepa, podpora, ki je namenjena gasilstvu, ne pa klerikalni agitaciji, tedaj je naravno, da morajo taka društva omejevati svoje delovanje. Za svoje grehe pa hoče Lampe kaznovati društva; zato ker jim deželni odbor jemlje podporo, naj se društva razpuščajo! To je pristna klerikalna morala, in kdor še ni spoznal, da hočejo klerikalci zatreti zadnjo sled svobode v deželi, se mu sedaj lahko odpro oči.

— **Kandidat S. L. S. za idrijsko mesto** je idrijski dekan Mihael Arko. Dekan Arko je bil od leta 1901 do 1907 deželni poslanec za Idrijo.

— **Revizija mestne uprave.** Včerašnji »Slovenec« poroča, da je sklenil kranjski deželni zbor splošno revizijo ljubljanske mestne uprave.

— **Protiklerikalna demonstracija bruseljskega delavstva.** Belgijski klerikalci bi radi podjarmili šolo cerkvi. Stirinajst dni traja v parlamentu že bolj med levico — socialisti in liberalci — in klerikalci zaradi šolskega vprašanja. Belgijsko delavstvo podpira akcijo svojih parlamentarnih zastopnikov že tedne in tedne s tem, da prireja po vsej deželi velikanske protestne demonstracije proti klerikalni nankani. Najimpozantnejša demonstracija je bila pa ona bruseljskega delavstva. V torek zvečer se je zbral ves bruseljski proletarijat pred »Ljudskim domom«. Delavstvo je napravilo obhod po notranjem delu mesta. Nepregledna množica delavstva je bila v sprejodu. Vso pot so igralo delavske godbe koračnice in revolucionarne nesmi. V sprejodu so nosili velike

'Makrobiotika'

nauk, kako se življenje dolgo ohrani.

tako se imenuje sloveče delo zdravnika dr. Hu-
zelanda. Kdor jo je čital, ve, da obstoji ta umet-
nost poglavitno v tem, da se je obvarovati bo-
jeznosti, ki oslabijo telo, da se ne razdraži živcev

table z napisi, ki so izražale sodbo ljudstva o
klerikalnem šolskem zakonu, o klerikalnem
pohlepu po vladi in o farški vladi. Baklje so
razsvetljevale sprevod in obenem so bile sim-
bolična demonstracija luči proti klerikalni temi.
Sprevod, ki je trajal nad polduro uro, se je
končal zopet pred »Ljudskim domom«, kjer sta
govorila množici z balkona sodruga Wauters
in Vanderwelde o bistvu in namenu klerikal-
nega šolskega zakona. Pozivljala sta delavce
naj zastavijo vso energijo, da odvrnejo zle po-
sledice klerikalne šolske politike. Množica de-
lavstva je govornikom navdušeno pritrdjevala,
kar seveda ne bo klerikalne vlade prav nič mo-
tilo, da bo na prihodnji seji izjavljala, da vsa
»dežela« odobrava njihovo politiko.

— **Strahotna železniška nesreča na Fran-
coskem — kapitalistični zločin.** Iz Pariza poro-
čajo: Natančno število človeških žrtev grozne
železniške nesreče pri Melunu še ni dognano.
Doselej so dobili izpod razvalin 40 poštinskih urad-
nikov in potnikov. Kakor vedno, tako iščejo tu-
di sedaj oblasti krivca strahotne nesreče med
železniškimi uslužbenci. Vso krivdo so zvalili
na strojevodjo brzovlaka. Vedno jasneje se pa
kaže, da je povzročil nesrečo kapitalistični
pohlep. Sodrugi Jean Colly, bivši železničar, je
vložil v zbornici interpelacijo, v kateri doka-
zuje, da so strojevodji ponovno opozarjali na
pomanjkljivosti tračnic in vse kolodvorske na-
prave v Melunu. Še le v januarju letošnjega
leta je Colly sam opozoril železniškega ministra
na melunski kolodvor, ko se je odvrtela velika
nesreča le vsled izredne pažnje čuvaja. Tudi
poštinski uradniki zatrjujejo, da so že od nekdaj
poznali nevarnosti na tem kolodvoru. Vse re-
forme pa so zadrževali, ker so hoteli hraniti.
Železniška direkcija se je šele po tej zadnji
strahotni nesreči odločila za najpotrebnejše re-
forme. Med ponesrečenimi poštinskimi uradniki
so tudi trije zelo delavni sodrugi in francosko
socialistično stranko zadene njihova izguba
prav občutno. — Včeraj so našli med razva-
linami tudi otroško truplo, tako da znaša sedaj
število vseh človeških žrtev 41.

— **30 živih otrok** ima poštini asistent Schmidt
v Briesenu na Pruskem. V soboto je dobil 30.
otroka. Vsi otroci so živi in zdravi.

— **Med kandidati narodnih delavcev in
uslužbencev** za volitve v občno sodišče sta za-
šla po previdnosti »Narodnega volilnega od-
bora« tudi dva prav odločna socialisti, sodruga
Križaj Friderik in Medved Josip. Sodrugi Kri-
žaj je tudi na naši kandidatski listi, sodrugi Me-
dved Josip pa sploh ne more kandidirati, ker še
ni 30 let star. Tako izposojanje kandidatov je
po našem mnenju že tako star volilni trik, da
res ne spada v našo moderno dobo. Saj smo
svoj čas brali o velikanskem številu članov
»Narodne socialne zveze«, katerih je bilo to-
liko, da ne ostane o socialističnih organizacijah
prav nič več, če se pošteno razmahnejo narodni
socialci. Zakaj pa ta mistični »Narodni volilni
odbor« ni iskal kandidatov pri patentiranih na-
rodnjakarjih, ampak med mednarodnimi, brez-
domovinskimi socialisti? Dobro vemo, kam pes
taco moli. Sodrugi Medved naj bi bil vaba za
delavce v unionski pivovarni, da bi šli k na-
rodnim delavcem in uslužbencem.

— **V Šiški** se je vršil v soboto zvečer v go-
stinski pri Brinju javni volilni shod, na katerem
je poročal sodrugi Anton Kristan o važnosti de-
želnozborskih volitev. Zborovalci so obljubili
kar najintenzivnejšo agitacijo za socialistične
kandidate.

— **Moste.** Očka Oražem so v vsakem oziru
»mož na mestu«, prav vreden junak klerikalne
armade. Volilni imenik so tako sestavili, da je
manjkalo skoraj 300 volilcev v imeniku. Precej
smo jih reklamirali, ali kljub temu je še precej
volilcev, ki se niso pravočasno pobrigali za
imenik. Njih vera v Oražemovo poštenost jih
je pripravila ob volilno pravico. — Nič manj
kustnen kot gospod Oražem so seve gospod
Kocmur, solicator, pri dr. Peganu. V nedeljo
popoldne so se po katoliški navadi kregali z

in da ostane cirkulacija krvi normalna. Če so
naši živci razdraženi, če čutimo valovanje krvi,
če pritiska kri v glavo, če čutimo srčno tes-
nobo ali srčno slabost, tedaj moramo podpi-
rati prizadevanje zdravnika, da zopet uredi
normalno stanje. Tudi Fellerjev železniški esen-
cfluid z zn. »Elsafluid« učinkuje pomirjevalno,
osvežujoče, hladi, okrepi živce, odpravi glavob-
ol in migreno, daje enakomerno spanje in se
je tudi pri drugih slučajih izkazal kot dragoceno

domače zdravilo. Tudi zdravniki sodijo tako, od
katerih nam med drugim gospod dr. M. David,
mestni zdravnik v Sieniawi pri Jaroslavu, pi-
še, da priporoča Fellerjev Fluid z zn. »Elsa-
fluid« najtopleje. Gosp. dr. Neugebauer, Dunaj
VIII., Laudongasse 42 piše, da je 83letnemu mo-
žu, trpečemu na »arteriosklerose«, priporočal
Fellerjev fluid z zn. »Elsafluid« in da je to
bolniku dobro storilo.

Mi zamoremo našim čitateljem le priporo-

čati, da imajo to bol utešujoče, oživljajoče do-
mače zdravilo vedno v hiši, kar ni težko, ker
stane 12 steklenic franko samo 5 kron.

Istočasno se lahko naroči tudi izkušene,
milo odvajalne, kri čiščeče rabarbara-kroglice
z zn. »Elzakroglice«, 6 škatlic za 4 krome fran-
ko in sicer oboje le pri lekarnarju E. V. Feller,
Stubica, Elsa trg št. 252 (Hrvatsko).

Cesarjeve in ministrove be- sede.

17. junija 1907. je prebral cesar prestolni
nagovor ob slavnostni otvoritvi državnega
zboru vprico poslancev obeh zbornic in mini-
strov. V prestolnem nagovoru so bile tudi te
besede:

... tako trdno pričakujem, da se bo sedaj
posrečilo izgraditi državno zavarovanje s tem,
da se ustvari starostno in invalidno zavarova-
nje. Tako bomo dokončali za velik krog prid-
bivajočih članov družbe delo človečnosti in
socialne pravičnosti.

V prestolnem nagovoru od 17. julija 1911
so bile te le besede:

... Moja vlada Vam bo iznova predložila
predloge za rešitev problema socialnega zava-
rovanja.

Te cesarjeve besede so bile slovesna ob-
ljuba avstrijskemu ljudstvu. Kako se izpolnju-
je to obljube, je povedal minister Heindl v
četrtletni neki deputaciji. Dejal je:

Vlada je zavzela simpatično stališče na-
pram željam po izboljšanju zakona za penzijsko
zavarovanje zato, ker je izginilo upanje, da bi
se socialno zavarovanje kmalu uresničilo. Zato
je vlada privolila tudi v ločeno zavarovanje ru-
darjev.

Upanje, ki so ga zbudile cesarjeve besede
že pred šestimi leti pri delavstvu, je po zatri-
ditu Heindla splavalo po vodi. Ministrove be-
sede so za delavstvo zlat nauk. Sedaj ve, ko-
liko so vredne obljube prestolnih nagovorov.
Delavstvo pa ve sedaj, da ne sme mirovati, dok-
ler ne dobi socialnega zavarovanja in ve tudi,
da se ne sme zanašati na nič drugega, nego na
lastno moč.

Stajersko.

— **Rudniški penzionisti v Trbovljah.** Trbo-
veljska premogokopna družba slovi daleč na-
okoli zaradi svoje brezvestnosti napram de-
lavstvu. Dokler je rudar čvrst in zdrav ga pri-
ganja družba, da čimprej izčrpa svoje moči. Ko
je izmožgan, dobi rudar pokojnino, ki je pa
tako visoko odmerjena, da še za suh kruh ne
zadostja. Če eden teh penzionistov v zimskem
času pobere okoli rudnika kosček premoga, že
je za njim policaj ali orožnik, ki tira »zločinca«
v graščino ali pa v rudniško pisarno. Vse svoje
moči je pustil rudar družbi, ko pa ne more nič
več služiti, postopa družba z njim kakor s po-
cestnimi tatovi. Seveda družbi bi bilo najbolj
všeč, da bi delavec tisti trenutek, ko postane
njegova roka preslabotna za kramp, legel in
umrl. Čudno in nečedno je pa tudi od občine,
ki podpira družbo in postavlja svoje stražnike
v službo te ohole gospode.

— **Trbovlje.** Ivan Seršen, zaposlen v trbo-
veljskem rudniku, je hotel naložiti težko že-
lezno cev na hunt. Cev mu je pa padla iz rok
na desno nogo in mu je popolnoma zmečkala.
Težko ranjenega Sršena so prepeljali v rudni-
ško bolnišnico.

— **Slovensko gledališče v Mariboru.** V ne-
deljo, 16. novembra 1913 točno ob pol 8. zvečer
se uprizori jako zanimiva burka »Ubogih mož-
čiček«. To bo smeha! Saj je g. Molek, bivši član
deželnega gledališča v Ljubljani, obče znan kot
izboren komik, kateremu je ljubljansko gleda-
liško občinstvo vedno s frenetičnim aplavzom
čestitalo. Igra je sama na sebi polna šaljevih
prizorov. Možički so pač v resnici na celi črti
veliki reveži. Sodeluje orkester »Glasbenega
društva«. Po predstavi zabava v mali dvorani
z ev. plesom kakor zadnjič. Predprodaja vstop-
nic pri g. Weixl-nu, Glavni trg 22.

Koroško.

— **Socialna demokratična stranka na Ko-
roškem** ima deželno konferenco v nedeljo 16.
novembra v Celovcu. Iz poročila stranke za
deželno konferenco posnemamo sledeče: 30.

junija 1913 je bilo na Koroškem 3195 politično
organiziranih moških in 812 žen. Politična or-
ganizacija je izgubila vsled splošne gospodar-
ske krize v tem letu 316 sodrugov, ženska or-
ganizacija je pa pridobila 68 članic. Največ
članov ima politična organizacija v Beljaku,
namreč 826. Socialno demokratična stranka na
Koroškem ima en državnozborski in en de-
želnozborski mandat in 24 občinskih mandatov.
Strankino glasilo »Arbeiterwille« je zelo raz-
širjeno. 30. junija 1913 je znašala naklada gla-
sila ob delavnikih 2031, ob nedeljah 3246 izvo-
dov. Kljub neprijetnim gospodarskim razmer-
je krog naročnikov narastel. Letakov je razdala
stranka v enem letu 50.000. Strankinih vžiga-
lic so prodali v enem letu 2.390.900 škatlic.
Čisti dobiček znaša 2390 K 90 vin. Strokovne
organizacije so bile vsled balkanske vojne hudo
prizadete. Koncem junija 1913 je bila na Ko-
roškem strokovno organiziranih delavcev 1200
delavk 6422. Športna društva so imela 1200
članov. Vsak član športnega društva mora biti
tudi politično ali pa strokovno organiziran. Po-
ročilo pravi nadalje, da so tudi gospodarske
organizacije stranke močno občutile balkansko
krizo. Ker je bilo mnogo delavcev brezposelnih
se je zmanjšal konsum. Celovško konsumno
društvo ima 8 prodajalen, špitalsko pa pet.
V jesenskih mesecih je začela stranka s krepko
agitacijo za pridobivanje novih članov.

— **Škof pod kuratelo.** Celovški uradni list
prinaša razglas, ki naznanja kuratelo nad ta-
nim svetnikom, škofom krške škofije, dr. Kah-
nom, zaradi sodnijsko dognane slaboumnosti.
Knezošof dr. Kahn je že prej resigniral na
svoje mesto in sicer zaradi znane afere mon-
sinjora WaiBa. Dr. Kahn se je bil v preobli-
meri finančno udeleževal krščansko social-
nih industrijskih podjetij na Koroškem. Proces
proti monsinjoru WaiBu je spravil na dan, da
je škof posodil znatne svote knezoškofijskega
premoženja WaiBu za njegova podjetja, ki so
prišla popolnoma na nič. Da se pokrijejo znatni
primanjkljaji iz knezoškofijskega premoženja,
se je uvela takrat akcija za saniranje, ki se je
je udeležil ves avstrijski episkopat. Dr. Kahn
je pa resigniral na svoje mesto. Dr. Kahn je
sedaj v samostanu Tanzenberg in prior samo-
stana je tudi njegov kurator. Kahn je star 75
let.

Umetnost in književnost.

— **Hrvaška opera v Ljubljani.** III. gost-
vanje hrvaške opere se vrši v ponedeljek, dne
17. t. m. in v torek, 18. t. m. Prvi večer se
vprizori Verdijeva opera »Un ballo in masce-
ra« (Ples v maskah). Dirigira g. Nikola Falter.
Glavne vloge pojo: Gdč. Mira Korošček, ga.
Irma Polakova, gdč. Mercedes Valentijeva,
gg. T. Lowczyński, Marko Vušković, Tošo
Lesić in Jos. Križaj. — Drugi večer pa se poje
Zajčeva opera »Nikola Šubić Zrinski«. Diri-
gira gospod operni ravnatelj Srečko Albin.
Glavne vloge pojo: gdč. Mira Korošček, ga.
Irma Polakova, gg. Marko Vušković, Strano
Jastrzebski, Josip Križaj, Zvon. Strmac in Mar.
Kondracki. V ponedeljek začetek predstave ob
8., v torek ob polu 8. zvečer. Cene vstopnine
kakor zadnjič.

— **Koncert »Glasbene Matice«.** V soboto
nas je »Glasbena Matica« na svojem koncertu
v »Mestnem domu« seznanila s srbsko pia-
nistko gdč. Jeleno Dokićevo, ki je absolvirala
zelo bogat program iz svojega repertoarja. Sli-
šali smo Beethovno sonato v Es-duru, Ru-
binsteino »Koketerijo«, Chopinov scherzo v
H-molu, Rahmaninova, Kalinikova, Paderew-
skega in še nekoliko namečka. Gdč. Dokičeva
je pri tem demonstrirala pravo lepo tehniko, ki
se izraža posebno v lahki igranju. Gledalec
ima užitek, če opazuje virtuozno spretnost pr-
stov, plešočih po tipkah na desno in levo. Tudi
moč v teh prstih. Ali igra je še hladna, čuvst-
venost zaostaja za virtuoznostjo, in diferencir-
ranja je premalo, tako da ni n. pr. med Bee-

se je začela kmalu po 8. uri; ta čas je bil veliki
trg do zadnjega prostora napolnjen z ljud-
stvom. Med godbo pa se je opazilo med mno-
žico, bioječo več tisoč glav, globoko vznemirje-
nje in časih se prekinjali godbo razni politični
vzkliki ostrega opozicijskega značaja. Kmalu
po 9. uri je prenehala godba in vsa množica je
odhajala pred vojaško kapelo s trga po Celetni
ulici na Prekope. V Celetni ulici so bruhali iz
ljudstva burni vzkliki, pričajoči o globoki ogor-
čenosti in raztrpčenosti najširjih vrst češkega
prebivalstva napram vladajočemu centraliza-
cijskemu sistemu. Godba je zaigrala, da bi pre-
glušila burne vzklike, a ni se ji posrečilo. God-
ba se je popolnoma potopila v oglušujočem
piskanju in hrupnih protestih. Ko se je množica
približala pred Mayerjevo restavracijo v Ce-
letni ulici, kjer se nahajajo prostori plemen-
taškega kazina, so se odzvali vzkliki nevolje
proti punktaciskemu plemstvu in dve veliki
šipi v pritličnih prostorih gostilniških sta bili
razbiti s kamenjem. V neprestanem kriku je ko-
rakala množica skozi Prašna vrata proti Jožef-
skemu trgu, kjer je stalo kakih 20 policijskih
stražnikov. Množice ni nihče oviral, in valila
se je z igrajočo vojaško godbo v sredi proti
Porečju in razbila dve veliki šipi v pritličnih
prostorih hotela »Pri avstrijskem cesarju«.

(Dalje.)

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

»Ali nimaš nič več povedati?« je s težavo
spravil Soumar iz sebe.

»Veš,« je zopet poprijel Jenšovsky za be-
sede, »zato pravzaprav prihajam k tebi...! Včerajšnji dogodki so mi vdihnili misel, kako
imenitno bi bilo, če bi se z nami združile te
mase delavcev in če bi skupaj pod širnim ne-
bom, po ulicah na primer, priredili kolosalno
demonstracijo za državno pravo. Preudari —
te mase! Vidiš, ti bi lahko deloval za to mojo
misel, jaz zopet storim zate, kar bom mogel. V
Narodnih, kot rečeno imam vpliv.«

»In nič več?« je zopet spravil Soumar iz
sebe, premagovaje se. Bil je bled in čez čelo
se mu je vlekla modrikasta žilica. Njegove oči
so se zlovestno svetile. Ivanu ni bilo lahko pri
duši in z bojaznijo je gledal v Soumarja, kateri
je znova ponavljal: »In nič več?«

»Soumare... Tonce, ti se še vedno mra-
čiš?« je začel Jenšovsky udarjati na čuvstveno
struno. »Morda vendar...«

»Torej nič več!« ga je naglo prekinil Sou-
mar. »Potem pa se izgubi, odkoder si prišel...
tu so vrata!« In burno je prijel Jenšovskega za
ovratnik, odprl duri in ga pahnil v prvo sobo.
Duri so zaloputnile. A precej so se zopet odpre-

in med njimi se je pokazal zardeli obraz Jen-
šovskega. V njegovih očeh je še doslej žarel
smehljaj, toda zloben.

»Zapomni si... to bo drago zate, tega ti
ne pozabim do smrti, ti napihneni kozmopoliti-
čno - narodni socialist!«

»Ali ste čuli?« je vprašal Soumar Ivana z
ironičnim smehljajem, tresoč se po vsem telu.
»Toda precej, ko se je pokazal, bi mu bil
moral to napraviti. Tega Našince njegovega
ima že davno po tpehi. Lump! Naj ve, kaj je to,
»metamorfoza!«

»In jaz tega še vedel nisem, da je rektor.«
»Pa še kakšen,« je odgovoril Soumar za-
smehljivo. »Klobasati zna zadosti.«

XXVI.

Eno stvar si je pa Ivan od tega dne dobro
zapomnil: izrek Jenšovskega, da bi se pridobile
mase delavcev za kolosalno demonstracijo za
državno pravo. Bilo je to pravzaprav isto, kar
je hotel Soumar, toda ko je Ivan sedaj spojil ta
izrek s Soumarjevim načrtom, je iz tega rezul-
tirala misel: »Dne 12. kimovca se bo proslavl-
jal cesarski reskript s kolosalno demonstra-
cijo.«

Ivan se je nekolikokrat o tem razgovarjal
s Soumarjem. Prepričan je bil, da je doba
ugodna in da bi se mogla misel uresničiti. Kon-
nečno je videl, da se na skrivnem faktično ne-
kaj godi, nekaj, kar bi bilo predigra k velike-
mu, najpomembnejšemu dogodku, kakršne si je
slikal v svojih sanjah.

Razven onih večjih pojavov nezadovoljno-
sti, o katerih smo že govorili, se je pripetilo
namreč pozneje še nekaj manjših dogodkov,
vzbujajočih pozornost javnosti in skrbno zabe-
leženih v časopisih. Tako je bila na primer na
Kamuštem mostu ubita svetilka pri sohi Kri-
sta in drugega dne so bile pobite svetilke pri
sohi sv. Janeza Nepomškega; v dan smrti
Husove je demonstrirala množica mladih ljudi
po praških ulicah in zopet so bile na Kamuš-
tem mostu pobite nove svetilke. Dvakrat se je
tudi demonstriralo pred poslopjem kazenskega
sodišča zaradi zaprtih delavcev pri Štrašnicah.
To so bili samo manjši dogodki, a Ivan, ki
je vse skrbno zasledoval, si jih je spojeval v
enotno vez in sanjnil, da se baš tako, kakor
se je to vse godilo brez direktnega pozivljanja,
i 12. kimovca nekaj pripeti — nekaj velike-
ga, nenavadnega. Seta, ter tja je šil Soumarja,
naj se določno izrazi, in iz njegovih odgovorov
je rad črpal okrepilo za svoje nade.

Toda predno se je približal mesec kimo-
vec, predno je prišla tista pričakovana kolo-
salna reskriptova demonstracija, so se zgodile
v srpanu na večer pred cesarskim rojstnim
dnevom popolnoma drugačne demonstracije, o
katerih je Ivan zvedel v Rokytki, kjer je bival
baš na počitnicah z voditelji.

Dnevniko so pisali o teh demonstracijah:
»Običajna produkcija vojaških kapel na sla-
romestnem trgu zvečer pred cesarjevim rojst-
nim dnevom je zbrala letos nenavadno velike
množice ljudi. Produkcija kapele polka št. 102.

In hoc signo vinces!

Novo! V tem znamenju bodeš zmagal!
Novo! Ta slika ima tudi slovenske napise.

Predvajanje te velikanske zgodovinske zgodbe
od danes dne 11. do petka 13. novembra
Velikanski cirkuški prizori. Izpreobitve v krščanstvo. Trpinčenje kristjanov.
Cesar Konstantin sprejme krst. Prikazen sv. križ. Bitka pri Laksu Rubra. Angeli
se prikažejo in strašijo poganke bojevnike. Cesar Konstantin porazi Maksencija.
Šolski mladini priporočljivo.

v Kino-IDEAL v Ljubljani

Predstava traja 2 uri. Vsak dan od 1-3, 3-5, 5-7, 7-9 in od 9-11.
7 dni! V nedeljo tudi ob pol 11. zjutraj.
Cene: K 1.90, 1.60, 1.30, 1, -60. **7 dni!**

ovenom in Chopinom opaziti prave razlike. pride v njeno igro še čustveni ton in dobi več duševnosti, ima gđ. Dokičeva gotovo po bodčnost. Gosp. Vušković, ki nam je že dobro znan iz gledališča, je pel pesmi in operne točke in s svojim polnim, krepkim baritonom fascinalno občinstvo. Operni pevec se kaže v koncertni dvorani; tudi tukaj je vlagal v svoje petje živo strast in ga podpiral z miniko gesto. Posebno lepo je prednašal zanimivo splošno »Pesem starca«, pa prolog iz »Gluck« in mefistofalski »Credo« iz Verdijevega Otela, kjer je temni timbre njegovega glasu izredno lepo ilustriral demonični moment. Poslušeno priznanje je treba izreči tudi g. Trojcu, ki je spremljal na klavirju. Priporočati pa je bilo za take koncerte nekoliko krajše programe. Zlasti preveč klavirja je težko sprejeti.

Goriško.

— Članom politične organizacije v Solunju naznanjamo, da je prevzel blagajno za vsak teden zvečer od pol 9. do pol 10. v restorir Del. izobr. društva. Plača se tudi vsak čas na njegovem domu ulica Vodnik 22. Člane pozivljamo, da poravnajo članke prispevke čimprej, da odračuna pravočasno čeljni organizaciji v Gorici. — Blagajnik.

— Delavsko izobraževalno društvo v Solunju priredi v nedeljo, dne 16. novembra 1913 dvorani g. Alojzija Mozetiča družinski večer. Sored: »Marseljeza«, igra orkester. »Delavski vzdrav«, »Oblačku«, »Majnik«, poje društveni kor. — Ples in prosta zabava. — Igra orkestra iz Gorice. Začetek točno ob 8. zvečer. Stopnina za člane delavskih društev 2 K, za tujbine 2 K 50 v, gospodine vstopnine proste.

— Odbor nabrežinske »Vzajemnosti« se zahvaljuje sodrugom, ki so nabrali 96 vinarjev za harmonij.

— Nesreča na železnici. Blizu Ronk je to prvi vlak povozil konja, ki je stal na železniškem tiru v vpreženem vozu. Vlak je voz vobil, konja pa je vrgel 10 metrov daleč, kjer obležal mrtev. Vozniku Brešanu se ni nič zgodilo, ker je še pravočasno zbežal. Nesreča je zgodila ponoči in sicer pri prelazu čez železnico. Zatravniki sta se namreč zaprli ravno v času, ko je bil konj na tiru.

— Tihotapce so ujeli ob meji na Kanalskem. Zapri so radi tihotapstva Fr. Lovršček, Krstenica, A. Bajta iz Melnikov, Antona Markiča, Jos. Peternela, Ant. Markiča in Jos. Ardona iz Italije. Gre za veliko volov, ki so prepeljali iz Italije na Kanalsko.

— Aretacija. V okolici Nabrežine so aretirali orožniki mladeniča, ki se je izdajal za Alojzija Štiligaja, ker je bil na sumu, da je izvršil v okolici več tatvin. Preiskava je dogajala, da je aretirane 24letni Alojzij Mužik s polmingskega, ki se je skrival pod drugim imenom in je izvršil več tatvin in vlovov med temi, ki so v vilo grofa Aleks. Economa na rsteniku, kjer je ukradel za 500 K raznega laka.

— Volilni sklad. Pri Cirmanu v Št. Vidu 3; neimenovan na shodu pri Lovrencu v Št. K 2; na shodu pri Lovrencu K 402; sodrugi Planine K 5; Mihlerjeva pola K 35; Ramer 1; Idriza za volilni sklad K 1340. — Vse pripevke je pošiljati na naslov: Anton Kristan v podnji Šiški.

Zadnje vesti.

SKUPNA MINISTRSKA KONFERENCA.

Dunaj, 11. Včerajšnja skupna ministrska konferenca v zunanjem ministrstvu je pod Berchtoldovim predsedstvom trajala dve uri in se je bavila z detajlnimi pripravami za delegacije.

OFICIRSKI EKSCES.

Lnec, 11. Socialno demokratična »Wahrheit« je dne 8. t. m. poročala o nekem izgredu dragonskih oficirjev. Včeraj sta prišla lajtnanta Friderik baron Weber in Karel Adamovich de Csepin 4. dragonskega polka v redakcijo zahtevati »zadostženja«. Potegnita sta ostro nabrušeni sablji. Ko je prišlo nekoliko stavev, sta ranila pet oseb. Oficirjema so vzeli sablji in poslali postojnemu poveljništvu.

POLJAKI IN RUSINI.

Lvov, 11. Namestnik Korytovski je imel včeraj konferenco z rusinskima nadškofoma Šeptickim in Teodorovičem ter s poljskimi voditelji. Metropolit Šepticki in minister Dlugosz sta govorila z Levickim. Namestnik upa, da vedno, da se mu posreči obnove pogajanj. Na drugi strani pa ne verujejo v tako spravo. Razpršene so raznovrstne govorice o razpuštu galiskega deželnega zbora, o novih volitvah, o oktroiranju volilne reforme, o komisariatu; gotovega se pa nič ne ve. Tudi se ne more reči, za kakšno ceno bi Rusini ustavili vojo obstrukcijo v parlamentu. V poljskih volilnih krogih mislijo, da bi prenehali, če bi vlada razpustila galški deželni zbor in pokazala rdno voljo, da izvede volilno reformo. Dr. Konstantin Levicki pa je izjavil, da to ne bi zadovalo, ker bi tudi po novih volitvah poljski konservativci s škofi in vsepljaki lahko zapuščili deželni zbor in onemogočili glasovanje o volilni reformi. Rusini torej zahtevajo, da se

volilna reforma oktroira, ali pa da se »vsaj« imenuje deželna upravna komisija.

TRGOVINSKO-POLITIČNE KONFERENCE.

Dunaj, 11. Včeraj popoldne so se v ministrstvu za zunanje zadeve pričele trgovinsko-politične konference. Predsedoval je sekcijski načelnik grof Kickenburg. Navzoči so bili zastopniki obeh vlad. Konferenca se je bavila z različnimi trgovsko-političnimi vprašanji, ki se bodo morala v bližnjem času urediti z balkanskimi državami.

HRVAŠKA STRANKA PRAVA.

Zagreb, 10. Včeraj je imela stranka prava konferenco, ki se je danes nadaljevala. Navzoči so bili tudi poslanci v avstrijskem državnem zboru Dulibić, Prodan in Spinčić. Predsednik dr. Starčević je naznanil, da Frankovci niso povabljeni, kar je konferenca vzela na znanje. Bosanski člani so bili zaradi domačih političnih zadev odsotni. Dr. Trnković in dr. Krstelj sta naznanila, da izstopata iz stranke.

HRVAŠKO-OGRSKA SPRAVA.

Zagreb, 10. Baron Skerlec se je zopet odpeljal v Budimpešto poročat o pogajanjih s hrvaškimi strankami. Tukaj pričakujejo, da bo Skerlec v najkrajšem času imenovan za bana in da pride med ogrsko vlado in hrvaško-srbsko koalicijo do neposrednega sporazuma.

PROCES »BALKANA«.

Zagreb, 11. Pri glavni razpravi proti smrtni zavarovalni družbi »Balkan« je bil danes dr. Horvat zaslišan kot prič. Pravi, da je bila podlaga zadruge zdrava in da bi bila gotovo uspevala, če se ne bi bil vodil proti njej tako oster boj v časopisu. On je bil pravni zastopnik zadruge in je dobival za to mesečno 1000 kron. Kar se tiče 25.000 K za neko visoko osebo, ki naj bi bila preprečila likvidacijo zadruge, pravi dr. Horvat, da gre za odvetniški honorar, ki je bil primeren nalogi. V vprašanju menic pravi, da je povsem korektno postopal, češ, da se je hotel zavrovati za svoj žiro. Obtoženec Albini pravi, da so bile menice drju. Horvatu izročene le v shrambo. Tudi priča Dadobušek trdi to. Državni pravdnik predlaga, da se protokolirajo izjave in izroče njemu za daljše uradovanje. Občinstva je bila polna dvorana.

OGRSKI KATOLIŠKI SHOD.

Budimpešta, 11. Včeraj se je pričel tukaj katoliški shod. Zvečer je bilo slavnostno zborovanje. Shod je zahteval avtonomijo katoličanov.

BURNE DEMONSTRACIJE V ALZACIJI.

Zabern, 11. Lajtnant 99. infanterijskega polka je pri instrukcijskem pouku svaril vojake pred prepri in pretepanjem s civilnim prebivalstvom. Pristavil je potem še, da naj se vojači krepko branijo, če jih kdo napade in če koga zabodejo, to nič ne de. Imenoval je prebivalstvo z zaničljivim imenom. Vsled tega je bilo prebivalstvo v mestu silno razburjeno in predvčerajšnjim zvečer je demonstrirala velika množica pred oficirsko kazino. Ko je bil lajtnant v neki privatni hiši, se je zbralo tam toliko ljudi, ki so mu grozili, da sta morala spremiti lajtnanta dva vojaka z nabitiimi puškami v njegovo stanovanje. Zvečer je šla množica pred lajtnantovo stanovanje. Policija in orožništvo nista mogla razgnati množice, zato so prišli gasilci z brizgalnicami, a ljudje so prerezali cevi. Šele ko je prišlo vojaštvo in je bil več oseb aretiranih, se je množica razšla. Nek podčastnik, ki se je pridružil lajtnantovim izvajanjem v instrukcijskem pouku, je prišel med množico. Ljudje so ga spoznali in ga pretepli. Ljudje so prvi vojaštvu silno ogroženi. Vojakom je obisk gostilen prepovedan.

KIJEVSKI PROCES.

Bejlis oproščen.

Kijev, 10. Danes se je porotnikom predložilo dvoje vprašanj. Prvo gre za tem, če je bil Juščinskij v opekarni Zajčev umorjen z bodečim instrumentom in če je vseh 47 ran povzročilo, da je otekla vsa kri in da je deček umrl. Drugo vprašanje: Če je Bejlis kriv, da je po dogovoru z neodkritimi osebami zavlekel dečka v opekarno z namenom, da ga iz verskega fanatizma umori in da so v opekarni z obtoženec dogovorjene osebe Juščinskemu zatisnile usta in ga umorile. — Zagovornik Zarudnik protestira proti taki sestavi vprašanj, državni pravdnik pa se strinja. Porotniki so pritrdili prvemu vprašanju, zanikali pa drugo. Vsled tega je bil Bejlis oproščen.

MEHIKO.

Vstaška zmaga.

Novi Jork, 10. Pri Santa Clara je 1200 vstašev iz Sonore, katerim poveljuje Acosta, presenetilo 700 vladnih vojakov; naskočili so jih in skoro do zadnjega uničili.

ANGLEŠKI POŠTNI URADNIKI.

London, 10. Poštni uradniki so imeli tukaj velikansko zborovanje, ki je sprejel resolucijo proti uradnemu pečiču o položaju poštinih uradnikov. Predsednik je napovedal za božič stavko, če se ne ustreže zahtevam poštinih uradnikov.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.
Izdaja in zalaga založba »Zarja«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Čipkasto blago, čipke, uložki, vezenja

svila, posamentirja, gumbi, zaboti in vse druge modne potrebščine za dame v obilni izbiri in dobrega okusa v

modni trgovini za dame

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Št. 23761.

Razpis.

raznih ustanov za dekliško balo in za reveže.

Mestni magistrat ima za tekoče leto podeliti sledeče ustanove:

1. Janeza Krstnika Bernardinija ustanova v znesku K 230—
2. Janeza Jakoba Schillinga ustanova v znesku K 250—
3. Jurija Tollmainerja ustanova v znesku K 250—
4. Janeza Jošta Weberja ustanova v znesku K 230—
- Do ustanov po 1.—4. imajo pravico hčere ljubljanskih meščanov, ki so se letos omožile ter so uboge in poštenega slovesa. K 128—
5. Miklavža Janeza Krasckoviza ustanova v znesku K 128—
- Do te ustanove imajo letos pravico revne meščanske, kmečke, rokodelske ali dninarske hčere iz šentpeterske fare, katere so se letos omožile. K 128—
6. Antona Jakoba Fanzoi-ja ustanova v znesku K 128—
- Do te ustanove imajo pravico poštena dekleta meščanskega ali tudi preprostejšega stanu, katere so ubožna in so se letos omožile. K 96—
7. Josipa Feliksa Sinna ustanova v znesku K 244—
- Do te ustanove, ki jo je deliti, imata pravico dve izmed najrevnejših ljubljanskih deklet. K 302—
8. Mihe Pakiča ustanova v znesku K 204—
- Do te ustanove imajo pravico ubožni ljubljanski meščani obrtniškega stanu ali njih vdove. K 204—
9. Janeza Kovazha ustanova v znesku K 168—
- Ta ustanova gre na 4 enake dele, do katerih imajo pravico 4 v revščini v Ljubljani živeči rodbinski očetje ali vdovljene rodbinske matere, ki so brez lastne krivde v ubožstvu, so katoliške vere, neoporeklega slovesa in imajo rediti nepreskrbljene otroke. K 168—
10. Marije Kosmatscheve ustanova v znesku K 100—
- Do te ustanove imajo pravico nepremožne uradniške sirote ženskega spola, ki so ljubljankinje in poštenega vedenja. K 100—
11. Helene Valentinove ustanova v znesku K 100—
- To ustanovo ima mestni magistrat razdeliti med osirotele in zapuščene otroke, ki prebivajo v francičkanski fari in ki niso še 15 let stari. K 100—
12. Ustanova neimenovanega dobrotnika za onemogle posle v znesku K 100—
- Do te ustanove imajo pravico 4 revni, dela nezmožni posli, ki so zvesto služili in so neomadeževanega slovesa, vsak na 1/4 ustanove. K 100—
- Koleka proste prošnje za eno ali drugo izmed teh ustanov je vlagati do vsakega 1. decembra t. l. pri vložnem zapisniku mestnega magistrata. K 100—
- Kdor prosi obenem za več ustanov, mora vložiti tudi več prošenj, a v vsaki tudi povedati, za katere druge ustanove je obenem prosil. Le prošnja za ustanove pod 1.—4. je lahko enotna. V vsaki prošnji je navesti okoliščine, ki dokazujejo prosilčevu ubožstvo in jim po potrebi priložiti dokazila, da je prosilec do dotične ustanove v smislu tega razpisa upravičen. Kdor vloži obenem več prošenj, se lahko v ostalih sklicuje na podatke in dokazila ene prošnje. Na prošnje, ki nimajo točnih navedb ali dokazov o prosilčevi upravičenosti se ne bo oziralo.

Na vsaki prošnji mora biti tudi natanko označeno prosilčevo stanovanje.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 7. novembra 1913.

Več dobro izurjenih

čevlarskih pomočnikov

se takoj sprejme v stalno delo za boljše, težka in mešana dela pri Ivan Kos-u, čevlarski mojster, Zagorje ob Savi 115.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna krila, kostume, nočne halje, perilo, plašče, kožuho-vino in vse modno blago.

M. Krištofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah in krstni opravi.

Solidna trdnaka.

8 dni na poizkušnjo

poslani vsakemu za 8 dni samjenje ali denar nazaj po povzetju:

Amerikanska nit, ura	K 200
Roskopf patent, ura	3—
Amerik. Goldin ura	350
Železna-Roskopf ura	4—
Roskopf dvojni plašč	450
Ploščata mesalna ura	5—
Srebrna imitac., dvojni plašč	6—
14-kar. zlata ura	18—
Original Omega ura	20—
Konkur. budilka, ponikljana 20 cm visoka	2—
Zaamka Junghaus	3—
Radiljvet. kaz.	4—
Radilj. 2 zvonci	5—
Radilj. 4 zvonci	6—
Radilj. godba	8—
Ura na nihalo 75 cm	8—
Ura na nihalo zvonovobite	10—
Ura na nihalo z godbo	14—
budilko in bitjem	14—
Okrogla ura z budilko	16—

Triletna pismena garancija po povzetju.

Max Böhnell,

Dunaj, IV. Margarethenstrasse št. 27/308.

Originalni tovarniški cenik brezplačno.

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbence izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo y Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

**Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.**

Valjšni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudo vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Zenski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vn.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz nižin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wahrmond: Katoliško svetovno nazarje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Zepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljalati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**